

שוואקי, לבך במזרח?

נתנאל אלישיב

לכבוד הזמר הנכבד ר' יעקב שוואקי,

שמעתי ברדיו את שיר הנושא לדיסק החדש שלך – "לבי במזרח". השיר יפה מבחינה מוזיקלית והגוון המזרחי שבו מרענן ומעניין, אבל צרם לי שאדם שבוחר מרצונו החופשי לחיות במערב שר על כך שלבו במזרח. הרי המלים הללו לקוחות משירו של ענק האמונה, רבי יהודה הלוי, שכולו היה כיסופים לארץ ישראל. ריה"ל כתב בכאב גדול על כך שלמרות שלבו במזרח – בארץ ישראל – הוא נאלץ לשבת בסוף מערב, בספרד. בשיר זה מבטא ריה"ל את מיאוסו בחיי הגלות – "איך אטעמה את אשר אוכל ואיך יערב?"

למרות שארץ ישראל הייתה חרבה ושוממה בזמנו, רבי יהודה הלוי לא הסתפק בכתיבה על געגועיו לארץ ישראל, אלא הוא קם ועשה מעשה: הוא עלה על ספינה למצרים, ולמרות הפצרות בני הקהילה שם שלא יעזבם, המשיך במסעו ועלה לארץ ישראל, שם נפטר בנסיבות שאינן ברורות כל צרכן.

בספר הכוזרי, שעיקרי אמונת ישראל ותורה תלויים בו (הגר"א), מתח ריה"ל ביקורת חריפה על יהודי הגולה שמתפללים לחזור לארץ ישראל אך אינם עושים דבר לשם הגשמת תפילות אלו. הוא המשיל תפילות אלו לדיבור התוכי ולצפצוף הזרזיר (ספר הכוזרי, מאמר שני סימן כד), וזה היה כשעלייה לארץ באמת הייתה כמעט בלתי אפשרית; מה היה כותב היום, כשמדינת ישראל היא עובדה מוגמרת, כשכל יהודי יכול לעלות אליה, כשהיא משופעת בישיבות, כלכלתה משגשגת וצבאה חזק ואיתן? ר' יעקב, אם לבך במזרח, אתה יותר ממוזמן לקדש שם שמיים ולחבר אליו את שאר גופך, עלה לארץ ישראל שנקראת פלטין של מלך. הרי נקבל אותך בזרועות פתוחות, אתה אהוד ומוערך כאן, פרנסתך מובטחת, מדוע שלא תעלה? (אתה יכול אפילו לגור בקיסריה, קרוב לעבודה...) תבין, אנחנו, יושבי ארץ ישראל, שבענו מזמרים ששרים לנו מברוקלין על הקץ לגלות, או שרים לנו מהשכונה היוקרתית סי-גייט בניו-יורק על כך ש"ירושלים לא למכירה", ושהיא ירושתנו, אותה לא נעזוב לעד.

האמת היא שאני נולדתי באותה מדינה שבה אתה מתגורר, ופחות או יותר בגיל שבו הוריך לקחו אותך מירושלים לשם, זכיתי שהוריי יעלוני משם לכאן, אבל חלפו כמה שנים מאז, גדלת ונהיית לאיש, ועכשיו האחריות היא עליך. אני מכיר את יהודי אמריקה, רבים מהם בעלי זכויות רבות. אני יודע שלהטיף להם ללא הרף לעלות ארצה אינה הדרך הנכונה, ושיש לקרבם לארץ ישראל באהבה ובסבלנות, קמעא קמעא, אבל לפעמים חשוב להזכיר להם את המצב לאשורו, כדי שלא יתבלבלו: שיבת ציון החלה, והם אינם חלק ממנה. שערי המזרח פתוחים לרווחה, אולם כלוב הזהב במערב מונע מהם להצטרף. בוודאי שעליהם לתת כבוד למילותיו של אבירה של ארץ ישראל, רבי יהודה הלוי, שנכתבו בכאב גדול ובדם לבו, ולא לשים אותן ללעג ולקלס. ריה"ל חתם את שירו במילים: "יִקְלַ גְּעִינִי עֲזָב כָּל-טוֹב סְפָרַד, כְּמוֹ יִקְרַ גְּעִינִי רְאוּת עֶפְרוֹת דְּבִיר נְחָרְב". קל וחומר שהיה קל בעיניו לעזוב את כל טוב ניו יורק, מיאמי ולוס אנג'לס, ויקר בעיניו לחיות בירושלים הנבנית ובשאר מרחבי ארצנו הקדושה והפורחת.